РІК 1936. Серпень, Вересень Ч. VIII, IX.

ПЕРЕМИСЬКІ ЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТИ

Ч. 4253. — Пастирський лист Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея.

Високопреосвященний Митрополит Кир Андрей видав до своїх вірних і Духовенства Пастирський Лист як осторогу перед комуністичною акцією серед українського народу Галичини — цего змісту:

»ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ І ВІРНИМ
БОЖИЙ МИР І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ!

Небезпека теперішньої хвилі каже мені звернутися до Тебе, дорогий мій Народе, з оцими словами остороги:

Хто помагає комуністам в їх роботі, навіть чисто політичній, зраджує Церкву. Треба ту правду пригадувати всім вірним й цілій українській суспільності тим усильніше в наших часах, коли комуністи, щоб збаламутити й здурити вірних християн, удають віруючих людей і святотатсько приступають до св. Тайн, діставши такі прикази з Москви.

Хто помагає комуністам у переведенні їх плянів спільного т. зв. народнього чи людового фронту зі соціялістами і радикалами, зраджує свій нарід. Ту правду треба тим усильніше повторяти вірним і цілій українській суспільності в хвилі, коли комуністи для наложення нашому народові свого ярма обдумали в Москві комедію »народнього фронту», щоби в радикалах і соціялістах знайти несвідомих поміч-

ників у виконанні свого наміру знищити український нарід і стерти його по можності з лиця землі.

Хто помагає комуністам у якійнебудь їх акції, та особлившим способом у зорганізуванні т. зв. народнього чи людового фронту, той зраджує справу убогих, терплячих і кривджених у цілому світі. Цю очевидну правду треба тим усильніше і тим частіше пригадувати цілій українській суспільності, коли большевики, винищивши голодом Велику Україну, починають нищити убогих, скривджених і терплячих серед нашого безталанного народу на всіх українських землях в Польщі.

I.

Від початку християнства не було на світі ніякої секти ані релігії ані політичної партії, яка би в такій мірі була ворожою для Божого Обявлення і для всякої релігії, та особливо для релігії Ісуса Христа і Його св. Церкви. Большевики мають за найголовнішу засаду знищення Церкви. До тої цілі стремлять викликанням революції, серед якої удається їм церкви палити, священиків і вірних християн убивати і нищити в людських душах віру в Бога і Його св. Обявлення.

Комуністи є безбожниками та в їх програмі нема точки, в якій би вони були щирішими, як у тій одній: у боротьбі проти Бога. Большевики щирими не є, навпаки, ціла їх система опирається на засадничій, всесторонній й безнастанній брехні. Тому нема майже можности здати собі справу з того, що колись станеться з большевизмом. Він перетворюється в релігію, в якусь матеріялістичну й поганську релігію, що Леніна і йому подібних уважає неначе півбогами, а брехню, обман, насильство, терор, гноблення вбогих, деморалізування дітей, пониження жінки, знищення родини, знищення селянства і доведення всього народу до крайньої нужди вважає принципами свого панування, хоч усі ці принципи прикриває брехливими, просто противними назвами. Трудно розуміти, до чого змагають комуністи, бо дотеперішній, девятнацятьлітній досвід виказав як на долоні, що коли большевики говорили про свободу, розуміли неволю, коли говорили про добробут, тим словом називали — голод, коли говорили про ради, совєти — тим словом називали систему, в якій нікому не вільно висказувати своєї думки, коли говорили про владу селян — розуміли систему, в якій селянин змушений до безплатної роботи, за яку не

дістає навіть достаточного кусника сухого хліба. А коли говорили про владу пролєтаріяту, то пролєтаріятом називали касту, що кров з народу витискає.

Хто лиш трохи слідить за працею большевиків — знає, що тисячами наочних доказів є стверджене, що воно так дійсно є. В однім лише большевики є щирі, коли висказують ненависть проти Бога, проти обявленої релігії і коли хваляться, що до кількох літ не буде ніодної церкви в цілій совєтській Росії й поневоленій радянській Україні. Очевидне і то люте переслідування християнства, в якому згинули тисячі і десятки а може сотки тисяч християн, а поміж ними багато епископів і священиків — у своїй конституції називають свободою совісти й толєранцією для релігійних переконань. Але, поза тою грубою брехнею, з цілої їх праці і зі всіх їх намірів висказане одно виразно й щиро: ненависть до Бога і до релігії.

В цілі знищення релігії замикається церкви. Часом уживаючи комедії »висказаного народом бажання«, але частіше без тої комедії. Церкви замінюється на кіна, а де нарід досить схильний, щоб задержати церкву і церковного служителя, там накладається на церкву такі неможливі податки, що це робить удержання церкви неможливим. Священикам заказується учити дітей катехізму, а молодь піддається під правдиво діявольську систему деправації, деморалізації дитини від наймолодших літ. Ціла педаґоґія і ціле шкільництво комуністів зводиться до одного: псувати діти, вчити їх брехні, нечистости, бунту проти родичів, доношення до поліції що родичі дома говорять, і впоювання в молодечі душі думки, що Бога нема, що релігія є отруєю.

А що ціла та політика мусить бути злучена з основою большевизму — брехнею, — комуністи хваляться, що під їх владою процвитає просвіта, школи, університети, література, тощо. Та, щоби доказати, які то вони є толєрантні, уряд старається завсіди одну церкву чи секту протиставити другій так, що може завсіди показати якусь церкву не тільки толєровану, але й протеґовану.

Такими є большевики в совітській Росії і в поневоленій радянській Україні. Такими самими показуються вони також у своїй акції за кордоном. Де тільки вдасться їм викликати якесь замішання і революцію, там негайно виступає ціла та московська програма, давно вже в Москві виконувана. Так було і є в Мексику — так було і є в Еспанії.

Де покажуться комуністи-большевики, там зараз починають горіти церкви й кров невинна ллється обильними потоками. Їх сліди всюди значні кровю невинних жертв. Чи не є річчю очевидною, що таким ворогам Христа помагати — є зраджувати Його св. Церкву. Тому ту правду треба людям повторяти, бо багато є таких які даються звести, вірять большевикам і думають, що без тяжкого гріха можна їм помагати. Десь навіть мала утворитися секта християнських комуністів, що хотіли засади комунізму злучити з принципами Євангелія. Очевидна річ, що ту секту зараз церковна Влада, осудила як єресь. Ті християнські комуністи були здається тільки новою брехнею большевиків. Вони хотіли до себе християн притягати, а боялися, що християни, пізнавши бодай у частинці їх науку і їхній спосіб поступування, будуть від них утікати як від найгіршої зарази. Хотіли рятуватися і видумали ось таку дивну та дійсно діявольську штуку. З Москви пішов приказ до всіх комуністів цілого світу: верховна московська влада приказує комуністам, що походять з християн, себто є похрещені, удавати найпобожніших і якнайкращих християн. Мають ходити до св. Сповіди, горнутися до св. Причастя, пхатися до Братств, до всіх товариств і установ, в яких християни працюють, і всюди удавати побожних християн, щоб тим успішніше правдивих, віруючих християн дурити й баламутити. Священики спостерігають, що люди, які давно до Сповіди не ходили, починають приступати до Сповіди й до св. Причастя. Навіть такі, що про них усі знали або догадувалися, що належать до комуністичної ячейки, і ті зачинають до Сповіди приступати, хоч очевидно не можуть в Сповіді дістати розрішення без прилюдного відречення від большевизму й поправлення заподіяного вже зла. Коли Москва жадає, комуністи більше і ліпше слухають, ніж коли чогось від християн жадає св. Церква. Тому нараз, на приказ згори, тисячі комуністів навертаються й неначе стають добрими християнами, або радше християн починають удавати. Тим способом, кажуть їм їхні проводирі, — будете могти успішніше підбурювати нарід проти священика і проти Церкви, будете ось могти сказати: »Я і сам християнин і то добрий християнин, я і сповідаюся і причащаюся, але того не можу стерпіти, щоб ми дістали священика не того, якого ми хочемо«, або щоби священик не так робив, як ми хочемо, або щось подібного. Щоб дурити християн,

варто й ужити ще більшої брехні — ось скажеться наприклад дуже побожно людям: »Я готов за вас терпіти, я готов датися розпяти для добра народу, за нарід, за вас«. І така брехня може свої овочі принести. В таких часах і серед таких обставин треба дивитися не лише на те, хто сповідається і причащається, але треба дивитися і на те, як хто жиє і що говорить. І ось вам правило: якщо хтось признається до комунізму, якщо хвалить комунізм, комунізму боронить — християнином не є, а може лише християнина удавати. Комуніст а християнин — то як огонь і вода, що разом на одному місці не можуть бути.

II.

Хто помагає комуністам в якійнебудь їх роботі, зраджує тим самим свій нарід. Ось правда, що її треба часто пригадувати особлившим способом у тих часах, коли комуністи видумали так зв. »народній« чи »людовий фронт«, щоб успішніше дурити і в свої сіти втягати навіть людей, що щиро люблять батьківщину.

Рівночасно зі зміною тактики, наказаної комуністам щодо віри і св. Тайн, — видумала Москва ще другий спосіб маскувати свої властиві цілі і успішніше стреміти до поневолення народів. Нараз, на приказ Москви, зміняють комуністи у всіх краях Европи своє становище супроти інших опозиційних політичних партій. Досі відносилися вони до давних своїх товаришів, соціялістів-демократів і соціялістів-радикалів з такою безоглядною погордою, з такими кпинами про них говорили й писали, що соціялісти і радикали видавалися найбільшими противниками комуністів. У самій Росії від першої хвилі почали большевики нищити соціялістів і радикалів, без огляду на те, якими назвами вони там називалися, майже на рівні з консервативними партіями, чи монархістичними, чи царськими, чи буржуазними. Так само до них відносилися і в інших краях Европи. Тепер обдумали в Москві дійсно премудрий плян опанувати всі опозиційні партії. Тим пляном є т. зв. народній чи люловий фронт. Позірно стають комуністи умірковані, терпимі і по приятельськи починають відноситися до всіх людей невдоволених з теперішніх порядків і через те належачих до ріжних відтінків опозиційніх партій. Щоби оправдати потребу злуки всіх опозиціоністів, представляють і побільшують те, що називають небезпекою фашизму. Хоч Мусоліні і фашисти були першими, що заключили пакт з комуністами,

проте фашизм представляють тепер комуністи як найбільшого ворога народнього добра, поступу, свободи, тощо. Навіть там, де ніякого фашизму нема, як напр. у Франції, Еспанії, ЧСР, большевики починають голосити про небезпеку фашизму та про конечність, шоб усі невдоволені злучилися разом перед тим маревом неволі, фашизмом, — що неначе чорна хмара грозить народам Европи.

Словом »фашизм« називають комуністи народні партії, усіх націоналістів у всіх краях. Націоналістами їх не називають, передусім длятого, бо не привикли річи називати так, як усі їх називають. Система брехні наказує їм річи називати не так, як їх люди називають. Якщоб своїх противників назвали націоналістами, не здобули би для боротьби з націоналізмом нікого. Але коли націоналістів, чи всі народні партії, разом з християнством, з Церквою і церковною Владою назвуть фашизмом, то проти так названого спільного ворога зможуть може зорґанізувати усіх невдоволених. Та про це їм іде, бо надіються, що таку орґанізацію невдоволених не хто інший поведе, як лиш комуністи. А невдоволених у кожному краю є много, особливо по війні. Тяжкі податки гнетуть людність, влада допускається нераз несправедливостей, нераз поступає невластиво і зле, економічна криза безмірним тягарем гнете цілу Европу чи цілий світ, незадоволених є всюди значна більшість. Тим невдоволеним представити, що причиною усякого лиха є фашизм, це думка, можна сказати, ґеніяльна, для зорґанізування усіх невдоволених в могутню партію, котрої ужиє комунізм. Очевидно до тої партії мусять увійти соціялісти-демократи й соціялісти-радикали. Вони з комуністами мають теоретичну програму спільну. Всі вони є учениками Маркса. Всі заперечують приватну власність, а середники продукції хотілиби зробити власністю цілого суспільства чи держави. Ріжняться одначе в дуже засадничих точках. Соціялісти і радикали є марксистами, приміненими до демократичних понять, що царили в Европі перед війною. Тому обі ці партії змагають до перевороту, але леґальними дорогами, через працю в парляменті, через нові закони, через повільну еволюцію суспільства з капіталістичного до соціялістичного. Від хвилі появлення большевиків соціялісти чули небезпеку, тратили ґрунт під ногами. Досі вони були партією найлівішою і привикли до того, що від них лівіших не було. Вони були в найскрайнішій опозиції до уряду, до суспільного устрою,

до всіх верств багатих і правлячих, а ця їх опозиційна програма й опозиційна тактика зєднувала їм маси і була їм потрібна до задержування тих мас у пересвідченню, що одинока надія на будуче — в соціялізмі. Від хвилі, коли появилися большевики зі своєю програмою революції, терору, нетерпимости, браку всякої дискусії і переведення свого пляну перевороту найскрайнішими середниками, мусіли соціялісти-меншевики, як їх у Росії називали, чутися дуже моторошно. Соціялістам почало робитися лячно. Вже через появу комунізму вони тратили неначе монополь оборони угнетених. Тратили монополь крайної лівости. Якже то знести, щоби якась ліва партія могла їм — соціялістам закинути, що вони опортуністи. До того тактика терору, агресивности, нетерпимости, не лицювала з їх демократизмом і робила їх чимраз більше несмілими. У положенню, де треба наради, віча, парляменту, дискусій, агітацій — прийшли большевики і зі своїм — по сему бить — без дискусії накинули всім свою волю. Але назверх заховують престіж селянських і робітничих рад. Революція будь-щобудь була теж потрохи ідеалом соціялістів, само слово — таке миле, таке гарне, тільки треба цій революції надати демократичний характер. Бож хто не демократ, той ретроград, аристократ, клерикал — одним словом поза демократією нема правдиво людської програми. Соціялісти здавали собі добре справу, що з комуністами в одній партії далеко не підуть. Але коли ці комуністи піднесли прапор злуки всіх невдоволених, якжеж не брати участи в цім »народнім« чи »людовім фронті«? Якжеж могли соціялісти бути вдоволеними? Тим самим стали би вже буржуями. Навіть тоді, коли у Франції дістали своє правительство і можність переведення всіх реформ, яких лише забажають, вони ще невдоволені. І треба признати, вони мають і причину бути невдоволеними, бо їх випередили комуністи.

Наших соціялістів і радикалів перед опануванням комуністами боронить лише одно, що лишилося в них з національних почувань. Їм лячно лучитися з людьми, яких руки закровавлені ще теплою кровю міліонів наших земляків на Великій Україні. Навіть тоді, коли вони є соціялістами-демократами чи радикалами, щось не позволяє їм цілком забути на те, що їх батьки були Українцями. Передбачуючи ці скрупули, кровава Москва надала своїй програмі назву »народнього« чи »людового фронту«, хоча поправді він по-

винен називатися „протинародній фронт“, бо його метою є накинути народам ярмо червоної себто кровавої Москви. Нема наймеиншого сумніву, що комуністам не йде про те, щоб народам дати добробут чи свободу, їм іде виключно про те, щоб цим народам накинути свою волю. Досвід у Франції й Еспанії такий, що в »народніх фронтах« панує Москва, і, де лише уконституується такий »народній« чи »людовий фронт«, комуністи потраплять йому накинити свою волю. До »народнього фронту« вони запрошують усіх невдоволених, і соціялістів і радикалів, усіх людовців і народовців, що з теперішнього стану є невдоволені, і всім обіцюють цею організацією, цею злукою добути кращої долі. До »народнього« чи »людового фронту« запрошують і нашу молодь по селах. І треба признати, що не легко нашим хлопцям зорієнтуватися в европейській політиці, щоб опертися покусі »народнього фронту«. Найблагородніші й найгарніші речі видять, а досвідчають на собі й на батьках много несправедливостей, прикрости, і мають сто причин бути невдоволеними. Не мож безпосередніше трапляти до їх душ, як коли до них говорити як до невдоволених. Це є величезним засобом успіху для комуністичної пропаґанди. Бо пропаґанда »народнього фронту« є комуністичною пропаґандою, навіть тоді, коли ця пропаґанда є в руках людей, що звідки інди не мають нічого спільного з комуністами. »Народній« чи »людовий фронт« є організацією комуністичною й мусить виключно служити цілям комунізму, себто мусить іти до накинення народові ярма. Якщо большевики назвали той фронт „народнім“ чи „людовим фронтом“, те саме вже вказує, що він є протинароднім, себто противним народові.

Могло би видаватися. що в орґанізованих »народніх фронтах« перевагу буде мати більшість, і нашим хлопцям видається, що коли їх буде більшість, вони нададуть »фронтові« напрям і характер. Так було би, колиб світ ще держався демократичної системи більшости, голосування, тощо. Комуністи все це викинули і потрапили створити державу, в якій маленька меншість держить в лютій неволі величезну більшість. Вониж навчили Европу, що кількох, або кільканацять людей добре зорґанізованих може за лоб взяти тисячі. Бо вони людей навчили, що брехнею, криком, терором, а як потреба то й голодом можна з людей зробити тихі ягнята, що не мяють ані можности ані охоти противитися.

До »народнього фронту» може приступити маса невдоволених. Зорганізують їх ті, що до цього фронту увійдуть з готовою організацією, пляном і метою та з безоглядністю й агресивністю відразу поставлять справи, як того червона Москва бажає. Вониж ініціяторами, вониж досвідчені, вносять у роботу одноцілу організацію й одноцілий фронт. Супроти незорганізованих опозиціоністів, що схотять увійти до фронту, вони від першої хвилі займуть становище тих, що розказують, що ведуть, що їх воля мусить бути виконана. Що їх воля є волею кровавої Москви, того вони не скажуть, але хто лише буде уміти думати, той відразу спостережеться, що в ріжних краях, а в нас в ріжних селах, в ріжних повітах, один і той сам усюди напрям, одна й та сама всюди тактика буде зраджувати спільний провід. У Франції люди, що на справу дивляться, мають сотні й тисячні докази на те, що провід французького »народнього фронту« іде з Москви. В нас, в одному й другому селі трудно буде спостерегти, чи той напрям з Москви. Треба на річ дивитися загально й одним поглядом все обняти, щоб зрозуміти, що у Верчанах, чи в Нагуєвичах, чи у Львові — усюди одна мета й одна тактика вказує на одного вожда. А коли ці події наші порівнаємо з тим, що діється у Франції, Еспанії, Мексику, совітській Росії й Україні, знайдемо у всіх тих подіях одну руку, що зраджує один провід. Маємо вже й у Галичині багато доказів на те, що тим провідником є червона Москва, що »народній« чи »людовий фронт« чи у нас, чи на Волині, чи на Білій Русі — має ту саму мету, яку мали большевики на Великій Україні, коли голодом віддали міліони Українців на смерть. При такому положенні наступила хвиля, в якій треба безнастанно пригадувати, що »народній« чи »людовий фронт« є протинародній, що хто помагає і співпрацює з комуністами в зорганізуванні »народнього фронту«, зраджує свою Батьківщину, віддаючи її в руки найзавзятіших й найнебезпечніших її ворогів.

До вас тепер моє слово, дорогі хлопці по наших селах і містечках. Уважайте на того, хто вас хоче втягнути в якусь організацію. Добре придивляйтеся тому „фронтові" до якого вас запрошують. Маєте благородні бажання, хочете добра для себе, для своєї рідні, для свого села, для Батьківщини, але ваше молоде око не бачить зради, яку піддають вам вороги. Вони вас нераз дурять, приходять до

вас зі солодкими словами, роблять вам гарні обітниці, а якщо за ними підете — впадете в неволю, з якої може не вирятуєтеся. А на кожний спосіб станете чужими для свого народу, і гірше ніж чужими, бо можете стати його зрадниками. Навіть може не спостережетеся, коли в орґацізації, яка вам видавалася доброю, перейдете у службу тиранів, що захотять ужити вас до служби кровавої Москви.

Ви нераз, у добрій вірі читаєте письма, видані соціялістами й комуністами. Ті письма захвалюють вам ті ідеї і ту тактику, що веде в неволю комунізму. Будьте осторожними а передовсім будьте християнами. Старайтеся заховувати християнські обовязки любови ближнього, любови Батьківщини, любови св. Церкви й любови Бога. Відступаючи від Бога, від Його св. благодати, від св. Закона — ви стаєтеся вже до половини добичею безбожників, бо стаєте до них подібними і сходите на бездоріжжа, на яких може й не бути рятунку. А коли ви ще не стратили віри, то памятайте, що та віра сама вимагає послуху для Церкви, що не можна вірити в Бога, а не слухати Церкви. Церква є та установа Ісуса Христа, котра в імені Бога веде людей, учить їх, перестерігає й напоминає. А коли вірите і хочете слухати Церкви, йдете до Сповіди — дивіться самі — большевики дають вам до того примір. Тоді порадьтеся духовного отця, котрого собі виберете і зробіть так, як він вам порадить. Бо його порада не буде радою його, а буде радою св. Церкви. Він наколи від вас буде жадати виступлення з якогось товариства чи не читання якоїсь книжки чи часопису, то зрозумійте, що того жадає від вас для вашого добра. Він того жадає від вас длятого, бо Церква то йому приказує, він не може того не жадати, він не може дати вам розрішення, коли не схочете повинуватися Церкві. Хочете самі розуміти, чому — дивіться, читайте, розмавляйте, а зрозумієте, що воно так дійсно є, як я вам тут сказав. Тому можете бути й певні, що дійсно наражуєте себе і наш український нарід на велику шкоду, наколи разом з комуністами, чи радше для них, будете руки прикладати до того т. зв. „народнього" чи „людового фронту".

III.

Хто помагає большевикам в утворенні „народніх" чи „людових фронтів", той не тільки зраджує Церкву і Батьківщину, але зраджує справу убогих, терплячих і кривджених. Комуністи любляться хвалити, що вони є одинокими

оборонцями слабих і терплячих. Так як усе, що вони про себе говорять, є брехнею, так само й то. Комунізм не тільки не є обороною слабих і кривджених, але є найбільшим їх нещастям, пхає їх в безодню терпінь.

Якщоб селянина з Великої України запитати, чим є комуна чи большевизм, здається відповів би, що большевики є пявками, що ссуть до останньої каплі крови бідний наш нарід. Поправді сказати, ті, що від кільканацяти літ дивляться на большевизм і стараються зрозуміти його та самі себе питають, чим є большевизм — здається — не можуть дати кращого опису, кращого означення, чим є большевики.

Комунізм хвалиться передусім тим, що поборює, а в себе навіть цілком усунув капіталізм з усіми його несправедливостями. На це треба рішучо сказати, і ніхто цього не може заперечити, що большевики є за капіталізмом і навіть за найгіршим капіталізмом, бо змонополізованим в одних руках. Вони допровадили капіталізм до найдальше ідучих консеквенцій і побільшили майже в безконечність усі несправедливості тої економічної чи грошевої системи, яку називаємо — капіталізмом. Ніхто не сумнівається, всі признають, що капіталізм має відємні сторони і що він є причиною многих несправедливостей і кривд убогих і терплячих.

Бо щож є капітал? Говорячи коротко, з поминенням подробиць, можна сказати, що капітал є найбільшою сумою грошей. Себто не тим грошем дрібним, що служить для малого торгу, для купна чи продажі, але тим великим грошем, що може бути предметом заміни, купна чи продажі за великі й цінні предмети.

Система, що обертається довкола тих сум грошей, є така, що чим більший капітал, тим він могутніший супроти меншого капіталу, а тою могутністю чи силою може легко причинятися до того, що менший капітал або зїдає або й нищить. Тим то й капіталізм є системою, що робить можливими несправедливості й кривди супроти усіх менших і слабших капіталів. До правдивих і тяжких кривд, що спадають на весь нарід, доходить капітал тоді, коли якусь галузь продукції опановує, що всім накидає свою волю. Так, приміром, капітали, що шукаючи сили, мають напрям лучитися в чимраз більший капітал — доходять до того, що через сполуку капіталістів зі собою беруть якусь галузь продукції в монополь. І так в Америці ставали ті союзи

названі трестами, цілковитими панами майже в кожній галузі продукції. В трестах найбільший капітал бере верх над іншими. Звідти то кажуть в Америці про королів заліза, нафти, бавовни, тощо. Ким же є ті королі? Вони є капіталістами, що здобули майже цілковитий монополь на залізо, нафту, бавовну, тощо. Тоді від них зависить ціла та продукція. Вони установляють ціну на залізо чи бавовну, а в цілому світі залізо чи бавовна мусить примінитися до них, значить, що хто хоче купити той продукт, мусить їм податок платити. Та немислима конкуренція з ними, бо вони можуть до руїни допровадити хоч би найбільшого свого продуцента того предмету. Так напр. хай би були якісь залізні руди, чи плянтації бавовни, які би хотіли робити конкуренцію королеві заліза чи бавовни. Йому вистарчить пожертвувати на боротьбу з тою конкуренцією таку суму, якої треба на знищення її. Якжеж це зробить? Стане продавати залізо й бавовну так дешево, що конкурент не може так конкурувати і мусить зі стратою продавати. Конкуренція до тих низьких цін не може примінитися, бо дорожче продукує. Тому в короткому часі стратить стільки, що вже мусить відступити від продукції, або продати її королеві, чи йому піддатися. Тоді король вже паном, і тоді ціну так піднесе, що вдесятеро відібє те, що втратив на боротьбі з малими продуцентами. Й ось нагода кривдити людей не тільки поодиноких, але у всіх краях й у всіх народів світа. Від слова, яке скаже король заліза в Америці, зависить ціна того серпа, тої коси, того ножика — й ту ціну мусить кожний заплатити.

Щож роблять большевики?

Вони беруть монополь продукції у свої руки в цілій Росії, Україні й інших всіх тих републиках, що ніби на папері свобідні, а в дійсності стогнуть в тяжкім ярмі кровавої Москви. І тим способом змушують усіх мешканців краю платити їм безіменний і укритий податок від усього, чого уживають. В інших краях податок є явний — хоч би й дуже великий. В Росії та часть податку є така сама як та висока ціна, що її платимо за залізо, за бавовну, чи що там, королеві заліза чи бавовни в Америці. Значить большевики уживають капіталізму у найгіршій формі яка може бути, бо капіталізму змонополізованого в одних руках. Коли говорять, що боряться з капіталізмом, стільки лише в тому правди, що боряться з усіми хоч би як малими

і дрібними капіталами і своїм великим капіталом зїдають усі малі. З комори кожного християнина виберуть до останнього сотика того дрібного капіталу, що має той селянин. Він міг заробити хочби 100 карбованців, — і ті 100 карбованців перейдуть в кишеню большевиків, а бідний селянин майже не спостереже, коли і як. Большевики боряться з капіталізмом у хосен свого капіталізму, значить у хосен своєї кишені.

Вони тим своїм монополем, яким ссуть кров цілого народу, загрожують іншим народам, цілком тим самим способом, як ми бачили це в короля заліза чи бавовни, як нищив він і до руїни допровадив усіх конкурентів. Большевики продукують усі вироби дуже дешево, хоч би тому, що мають монополь, а до того й тому, що уживають робітників безплатних, вязнів, селян, які навіть на своїх ґрунтах мусять працювати в хосен уряду і не дістануть навіть достаточного кусника хліба, щоби жити. Крім цього є в Росії сотки тисяч людей, які прямо змушені до праці без ніякої заплати, що зрештою легко удається урядові, бо там такі порядкі, що кожної хвилі можна й без суду засудити на кримінал, кого уряд хоче. А засуджений на тюрму, або засланий на Соловки, мусить усю свою силу вичерпати на працю без заплати.

З того всього продукція в Росії є дешевша, ніж в інших краях. А щоби продукцію тих країв знищити, большевики за границею свого краю продають свої витвори ще нижче, ніж їх коштує, себто зі стратою. Добровільно беруть на себе ту страту, щоби знищити якусь фабрику чи якусь продукцію. Бо кожна фабрика чи варстат праці не може продавати нижче ціни коштів своєї продукції, себто ніхто не купує того, що фабрика продукує а купує то, що большевики зі стратою продають. Та страта їм подвійно оплатиться. Раз коли знишать конкурента, віддібють свою страту на ціні. Але та страта не є викиненим грошем, бо фабрика, упадаючи, лишає безробітних, яким большевики своїм способом усе обіцюють, щоб їх намовити до страйку. Але не йде їм про страйк, ані про те щоб безробітний мав роботу, ані про те щоб робітник мав більшу платню; а йде їм про те, щоб через страйки захитати продукцією даного краю і через неспокій та фермент поміж безробітними і страйкуючими допровадити до вибуху революції. Ось до чого йдуть. Їм потреба, щоб, так як у Росії, усе догори дном

перевернулося, бо тоді досвідчені і вправні комуністи все візьмуть за лоб і так, як у Росії, так і в Еспанії, Франції чи де там, зачнуть кров ссати з бідного народу. До тої цілі ідуть усі їх змагання. Вони кожному обіцюють все, чого він бажає. Менші податки, дарунок землі, увільнення від військової служби, одним словом то, про шо знають, що кому миле. Готові двом обіцювати щось зовсім протилежного. Бо їм йде не про те, що обіцюють, а про те, щоб поміж тих двох засіяти незгоду, невдоволення, й мати потрібний матеріял до „народнього фронту" а потім до революції.

Капіталом у ширшому значінні можна назвати й усі середники продукції, фабрики і землю. Большевики і в тім ідуть прямо до своєї цілі. Змонополізували всю землю. Земля стала власністю держави, себто большевиків. Щоби до того дійти, мусіли звести тяжку й люту довголітню боротьбу зі селянством, бо кожний знає, що селянинові потреба кусника землі на рільничу господарку. Як тільки обняли владу, зачали люту боротьбу зі селянством. У тих 18-ти роках очевидно перейшли сотки ріжних проб, щоби селянство поконати, себто звести його на пролєтарів, по нашому, на дідів. Не можемо очевидно описувати тих усіх фаз боротьби. Уживали всіх способів. Реквізиції, такі як у часі війни, що селян допроважували до розпуки, бо все їм забирали, не лишаючи нічого на виживлення себе і родини на зиму. Безмірні податки були такі, що багато селян покидало хати, обійстя, худобу й втікало, бо не могло витримати. Усюди бунтували дітей проти родичів, молодших проти старших, убогіших проти багатших, — стараючися всюди кинути своє пекольне зерно ненависти, роздору, сварні, безбожництва, неморальности, підозрінь, процесів, злочинів, убивств і всіх інших можливих отруй. Владу в селі очевидно всюди віддавали найгіршим елєментам, яких виховували на донощиків, шпіонів, одним словом, чекістів. Молодь організували у так званім комсомолі і провадили їх до того, шоби з них зробити безбожників. Це ідеал большевицикого уряду.

Вкінці почали запроваджувати т. зв. „колхози", себто колєктивні господарства, після такого закону: всі ґрунта в селі становлять одну цілість, господарять на них, після приписаного з Москви порядку, большевицькі урядники, а селяни мають слухати й робити те, що їм прикажуть. Нехай бідні люди запротестують! Процес короткий: чекісти

окружують село і підпалюють його, не позволяючи нікому втекти з горіючих хат. А коли є обава, що такий протест дійде до відома якихсь чужинців, Німців, Французів, чи інших подорожуючих по Росії, то протестуючих селян вивозять на Соловки на важкі безплатні роботи в державних лісах. До кількох літ вимирає половина з голоду або недуги. Або, як треба, селян протестуючих проти якомунебудь зарядженню влади переселюють у Сибір. Лишають їх у якійсь безлюдній околиці, хоч мороз, і без харчів — робіть, що хочете.

Як до того додати, що церква в селі часто замкнена, спалена або замінена на склад чи кіно, що на 10—15 сіл є один священик, бо інші вбиті, або допровадженні до такої нужди, що мов жебраки ходять по світі, — маєте хоч частковий образ того що називається большевицьким раєм. Ось мета „народнього" чи „людового фронту" всіх ячейок, усіх комуністичних ґазет, брошур і летючок. Вони хотять нас до того допровадити.

А хто роботі большевиків помагає — чи то працею для „народнього фронту", чи киданням летючок, чи читанням ґазет, чи пропаґандою засад і оборони перед іншими — помагає їм ні до чого іншого, як тільки до того, щоб усюди могли завести той свій рай. Тому правильно треба вважати, що хто большевикам помагає, той — оскільки в його силі — віддає їм убогих, терплячих і кривджених на те, щоб большевики могли і з них кров ссати, так як ссали і ссуть з убогих і кривджених в Росії і на Україні.

Само собою розуміється, що не знати які томи треба би писати про большевиків, щоб представити всю їх систему. Тому додам хиба ще таке. Вони війну видали родині. Змагають до того, щоб жінка чи дівчина була загальною власністю. Тому супружество замінили на контракт, який заключається перед комісарем і який можна односторонно зірвати кожної хвилі. З того йде, що нещасні матері, покинені несовісними мужами, часто убивають дітей ще ненароджених або коротко по народженні. Убивство дітей стало таке загальне, що сам уряд настрашився того страшного явищи і шукає способу на те, шоб його здержати.

Що при такій системі трудно о дівичу чистість поміж дівчатами й о молодечу невинність поміж хлопцями, само собою розуміється. Аж страх подумати, якою буде та молодь, якій ніхто про Бога ніколи не говорить, якої ніхто

не вчить поконувати пристрасти, якій усе позволяють від найраньших літ та яку з розмислом псують. Що буде з тої молоді без Бога?

У наших, кажу, християнських суспільностях, лише християнські чесноти справедливости й любови ближнього можуть робити нешкідливими або менше шкідливими лихі інституції чи лихі системи, так як ось напр. капіталізм. Справедливість і любов ближнього зпричиняє, що люди не так вихісновують, або й не вихісновують зовсім своєї економічної переваги, зі совісти, з почуття справедливости, або з чесноти любови. А в родинному життю й у вихованні молоді, на людські пристрасти християнство находить гальму у совісті, виробленій вірою в чеснотах чистоти, вірности присязі, обовязковости, тощо. Як буде виглядати суспільність, яка всі ті чесноти скреслить, то покаже, щойно будучність. Але вже сьогодні деякі прояви того зіпсуття машини суспільного життя свідчать про те, як глибоке це зіпсуття. На цілій теририторії, де панують большевики, виробляється поволі стан цілком диких людей. Сотки, тисячі й десятки тисяч опущених дітей ростуть дико на дикунів. Всюди ці товпи беззахистних дітей переходять з місця на місце — жиють очевидно тим, що десь зрабують, вкрадуть або знайдуть. Множаться поміж ними всі недуги, а бідні ці малі ніхто не знає коли, де й як умирають; ніхто не знає звідки котре походить, ніхто ними не журиться, ніхто їх не вчить, росте собі те мале як та билина в полі, окружене лише зіпсуттям, злим приміром, злою нагодою. Гинуть їх очевидно тисячі, але число їх не зменшується, а може й побільшається, бо того числа ніхто незнає, тільки здогадами оцінюють, що може буде около 100.000. Очевидно їсть їх робацтво, а воно само бідне, мале, є хробацтвом на тілі тої суспільности. якою рядить кровава Москва.

Ви зустрінете може нераз наших хлопців, вже трохи старших людей, які будуть вам твердити, що самі там були, виділи і знають, що там є добре. Придивіться зблизька життю тих людей, що так говорять. Легко може бути, що їм зате платять, щоби так говорили. Бо то зрештою знана річ, що большевики втягають до своїх шкіл молодих, котрих учать комунізму, в котрих впоюють принципи Леніна, Маркса чи Сталіна. Такі школи є в глибокій Росії і в українських містах. Такі школи є правдоподібно і на Закарпатській Україні, в Празі, тощо. Вихованого агента,

готового аґітатора посилають большевики на наші села до нашої молоді, і він очевидно хвалить систему большевиків. Коли такого здибите, подивіться передовсім на руки, чи не закровавлені кровю убогих і терплячих, чи не закровавлені кровю Батьківщини, яку зраджують за гроші кровавої Москви. І шукайте таких людей, що може і з всланого досвіду скажуть вам, що бачили самі, що досвідчили. Якщо йде про „народній" чи „людовий фронт", то перед ним перестерігають вас, молодих, навіть самі провідники соціялістів і радикалів. Вони большевиків уже знають, і тому вас перестерігають.

Чи можете мати причину не вірити мені? Який я міг би мати інтерес вас перестерігати, наколиб большевики дійсно провадили до добра наш нарід? То, що вам говорю, цілий світ знає, бож то факт стверджений через сотки Німців, Французів, Американців — то, приміром, що на Україні з голоду вигинуло більше чим три міліони людей, або то, що большевики війну видали селянам, або то, що на Соловках гинуть тисячі й тисячі наших земляків з України. Тих фактів ніхто не заперечує, вони оголошені в цілій европейській та американській пресі. Це заперечують лише ті, що за це гроші беруть, щоб так говорити, ті що продаються, ті що зраджують Батьківщину й продають її, ті що за гроші зраджують Церкву, що продають Христа як Юда Іскаріот. Вони — скажете мені — йдуть до Сповіди й св. Причастя. Якщо вони є комуністами, то святотатсько сповідаються й святотатсько причащаються. Якщо священик дає їм розрішення й св. Причастя, то хиба не знає, хто вони. Якшоб священик знав, що вони є комуністами, не мав би права дати їм розрішення, ані св. Причастя. Не дайтеж себе ошукувати і старайтеся як можете і чим можете, пізнати чим є комунізм і чим большевизм і комунізм для бідної нашої України.

Хоч нелегко молодій, навіть мудрій і письменній людині пізнати правду в таких всесвітних справах, як справа III. інтернаціоналу, комінтерну чи комунізму, то все таки я переконаний, що хто з вас по християнські візьметься до пізнання тої справи, той дійде до пересвідчення, що воно так дійсно є, як вам пишу. Я не жадаю віри в мої слова бо віра належиться лише словам Ісуса Христа й словам св. Церкви. Коли голошу науку Ісуса Христа, проповідую Богом обявлену науку, тоді жадаю, в імені Христа, віри

в ту науку. В тому, що вам сьогодні пишу, є наука Ісуса Христа й наука Церкви, але й багато того, про що я знаю не з Євангелія, але зі свого довголітнього досвіду. Є такі речі, що я їх знаю з бесіди чи письм віродостойних свідків. У мому віці — старості — чоловікові лекше зі свого досвіду й з досвіду інших черпати, чим у молодому віці. Тому, хоч і не жадаю віри у все те, що вам сьогодні пишу, віри такої як в Євангеліє, то проте можете вірити мені, не як свойому душпастиреві, але як старому досвідченому чоловікові, як чоловікові, що бажає вашого добра, що хотів би бути для вас правдивим батьком. А коли мені тої віри відмовляте, думаю, що мене кривдите. Однак я не перестану говорити вам ще: не вірите мені, шукайте людей що знають, що виділи, читайте книжки тих людей що там були, що там терпіли, і не вірте кожному що вам захвалює систему большевиків. Таж то річ знана, річ доказана, чим є та система та що є тисячі людей платних большевиками. Зумійте розріжнити їх бесіду від правди. Та коли хочете правду знати, то просіть передовсім Всевишнього Бога, щоб вам дав ту правду пізнати. Просіть о Духа Святого, просіть о Божу Мудрість з неба, просіть о світло, о духа розріжнення правди від ложи. Я не сумніваюся, що Бог Всевишній вам допоможе й зрозумієте небезпеку і перестанете робити то, що, будьщобудь, є зрадою Христа, є зрадою свого народу й зрадою убогих і терплячих.

Я за вас буду молитися. Я почав то письмо писати в навечеріє св. Пророка Ілії, сьогодні кінчу письмо в день по св. Ілії. Св. Пророк Ілія був трохи в подібному положенні, як ми тепер. Весь жидівській нарід слухав фальшивих пророків Ваала, і поклонявся чужому божкові, відступаючи від Всевишнього Бога Єгови. Пророк як знаєте з оповідання св. Письма, зробив знамените чудо, щоб освідомити своїх людей. Казав пророкам Ваала зарізати вола і в жертву його принести, обіцюючи після них зробити те саме. Той Бог — казав він, — що вислухає молитву жерців чи жерця вогнем, той буде правдивий. Пів дня молилися і кричали і по свому звичаю ранили себе самих жерці Ваала, але вогонь не зійшов з неба. Але коли пророк мав жертву свою принести, казав свій жертівник окружити ровом і три рази зілляти обильно водою. Опісля над жертвою помолився і вогонь з неба зійшов та спалив жертву, й цілий нарід закли-

кав: „Дійсно правдивим Богом є Бог Ізраїля". Св. Пророк Ілія виявив перед очима всіх людей фальшивих пророків Ваала і переконав, що правдивим Богом є Бог Аврама і Ізраїля. Нехай же св. Пророк і вам випросить з неба то світло, яким пізнаєте ложних пророків, що до вас приходять з обітницями раю, а зі словами брехні і пекла. Хай дасть вам зрозуміти, де правда, де народнє добро, й кого треба в житті слухати, якими дорогами треба в житті йти, щоби здобути ліпшу і кращу будуччину. А Бог Всевишній нехай благословить вас усіх, нехай стереже вас перед обманом, нехай стереже вас перед наукою фальшивих пророків, нехай дасть вам ласки бути вірними синами Ісуса Христа і Його св. Церкви.

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа най буде всегда з Вами!

Дано у Львові в день після св. Пророка Ілії 1936 р.

† АНДРЕЙ
Митрополит."

Цей пастирський лист Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея поручаю Всч. парохіяльному Духовенству і Всч. ОО. Катехитам прочитати вірним в найблищі неділі по його одержанні і його пояснити.

Йдуть часи справді тяжкі для св. Церкви і грізні для вірних, а особливо для тих, що їм брак духовної й моральної відпорности, сильної понад все св. віри, справдешньої свідомости католицької, горячої любови до Христа й Його св. Церкви та відважної постоянности в добрім.

Перед тією большевицькою грозою, що йде не тільки зі сходу але вже і зі заходу, перестерігає всіх вірних теж і весь Епископат католицький всіх обрядів зібраний на плєнарному Синоді 25—26 серпня ц. р. в Ченстохові осібним посланнєм.

Бо гроза справді велика.

А в часах тієї грози заливу невірства і безбожности тяжить на душпастирях обовязок утвердити вірних у вірі більш як колибудь досі.

З більшою як колибудь досі ревністю маємо голосити євангельську правду, самі по цій правді євангельській жити і своїм живим прикладом наставляти вірних до праведного життя по взорові перших християн. Бо одинокий справдеш-

ній лік проти цього зла, що йде навалою на людські душі, це євангельська правда і життя з Христом, що одинокий заголосив всьому людству: „Аз єсм путь, істина і живот". Тільки Він вказує правдиву дорогу життя теперішньому стрівоженому людству. Тільки Він має силу освітити ці темряви, що нависли над світом. Тільки Його »істина« двигне слабих, їх утвердить і освятить. Тільки життя з Христом є правдиве життя.

Хто не з Христом, цей не знає правди, хто не з Христом, цей не на добрій дорозі а на манівцях, хто не з Христом, цей не живе а є мертвим.

Тому підносім в тій навалі темряви щораз вище і вище прапор Христової »істини« і згуртуймо під ним всіх вірних, щоб не утратити нам ні одної душі, що перейшлаб під прапор сатани, що його розвинули вороги Христа на погубу людства.

В Перемишлі 31. серпня 1936.

† ЙОСАФАТ, Епп.

Ч. 4370. — В справі зібрання даних до шематизму.

В цілі зібрання даних потрібних для видання шематизму на 1937 р. Еп. Ординаріят заряджує слідуюче:

Всч. ОО. Парохи, Завідателі і управляючі Сотрудники предложать найдальше до кінця жовтня ц. р. на звичайному піваркуші паперу такі дати:

1) Назва (титул) парохіяльної й усіх дочерних церков, деревляні чи муровані і коли збудованні;

2) назва (титул) богослуж. каплиць на території парохії (назвати місцевість і дату побудовання, чи відпустова і т. п.)

3) назва місцевости, в котрій мешкає парох і віддалення місцевости від кождої з дочерних церков;

4) назви місцевостей (міст, сіл і присілків) приналежних до парохії, в котрих однак нема церкви ані каплиці але гр. кат. вірні;

5) точне число гр. кат. душ у кождій місцевости з окрема;

6) число душ лат. обряду а також чужовірці у кождій місцевости з окрема;

7) до якої парохії належать місцеві вірні лат. обряду і де є осідок пароха згл. сам. сотрудника;

8) імя і назвиско, рік уродження, свячень і кан. інституцій пароха, відзначення, жонатий, безженний, вдовець.

9) імя і назвиско рік уродження і свячень сотрудника;

10) імена і назвиска, рік уродження і свячень інших гр. кат. священиків перебуваючих постійно на території парохії;

11) імя і назвиско та точна адреса патрона церкви;

12) осідок староства і віддалення від місця осідку священика. На випадок, якщо дочерна місцевість належалаби до іншого повіту, треба це окремо зазначити;

13) назва почти, телеґрафу, повітового суду і зелізничої стації та точне віддалення від місця осідку пароха.

До заподання як найточніших дат зобовязується ОО. Душпастирів в совісти.

ОО. Декани зберуть від своїх ОО. кондеканальних виготовлені дати, їх самі провірять, заподадуть до них свої завваги та разом перешлють до Епископ. Ординаріяту.

Ч. 4369. — Конкурс на опорожнені парохії.

З речинцем до 30. жовтня 1936 виставляються на конкурс слідуючі опорожнені парохії:

Дек. Балигородський: 1. Горянка, 2. Рябе. Дек. Бірчанський: Грозьова. Дек. Бориславський: Рибник. Дек. Височанський: Гусне вижне. Дек. Добромильський: Макова. Дек. Жукотинський: 1. Галівка, 2. Дністрик головецький. Дек. Лупківський: 1. Солинка, 2. Явірник. Дек. Любачівський: Синявка. Дек. Лютовиський: 1. Береги гор., 2. Скородне, 3. Устріки гор. 4. Царинське. Дек. Порохницький: Крамарівка. Дек. Равський: Белзець. Дек. Розлуцький: Свидник. Дек. Сінявський: Майдан Сінявський. Дек. Старо-Самбірський: 1. Лінина мала, 2. Лопушанка хомина. Дек. Тіснянський: 1. Ветлина, 2. Криве ad Тісна, 3. Лопінка, 4, Терка, 5. Яблінки, 6. Яворець. Дек. Турчанський: Яблінка вижна. Дек. Угнівський: Річиця. Дек. Устріцький: Стефкова. Дек. Чесанівський: Плазів.

Прохання внесені не по формі і не заосмотрені потрібними залучниками, а особливо без свідоцтва конкурсового іспиту як і ті, котріби вплинули по дні 30. жовтня 1936, будуть уважані яко безпредметові.

Примічається, що Всч. ОО., що одержать презенту на таку парохію, котра крім матерної церкви має одну або більше дочерних, зобовязуються в кожнім часі, на жадання перемиського Еписк. Ординаріяту, згодитися на евентуальне відлучення дочерних церков разом з ґрунтами.

При тім Еписк. Ординаріят повідомляє всіх Отців, наміряючих внести подання о приняття в спис на висше згадані парохії, що дотації їх і скількість ґрунтів приналежних до парохії будуть, без огляду на інституцію пароха на дану парохію, нормовані по гадці Конкордату і обовязуючих в Епархії норм за відомостю Апост. Престола.

Ч. 4345. — Поручення видавництва.

Появилося перше число місячника „Сівач", часопису присвяченого проповіди і катихизі під редакцією о. Петра Дзедзика у Львові вул. Обертинська 29. в обємі 2. аркушів друку. Річна передплата виносить 5 зол.

Часопис цей поручається Всеч. Духовенству.

ХРОНІКА.

Іменовання:

Ч. 3565. о. Левицький Адріян, парох в Турці II місгодеканом Турчанським.

Крилошанські відзнаки одержали:

Ч. 3707. о. Кушнір Евстахій, парох в Горицях.

Сотрудництва одержали:

Ч. 3709. о. Стояловський Зиновій, упр. Явора.
Ч. 3788. о. Савка Дмитро, Гаї нижні.
Ч. 3787. о. Блавацький Ілля, упр. Шандровець.

Померли:

о. Бортник Тома, парох в Маковій 23. серпня 1936.

Душу єго поручається молитвам Всеч. Духовенства.

Від гр. кат. Еп. Консисторії.

Перемишль, дня 1. вересня 1936.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Епп.

Накладом гр. кат. Еп. Консисторії в Перемишлі
Друкарня гр. кат. Капітули в Перемишли.

ЧАСТЬ II.

Видавництва „Епархіяльної Помочі“.

Пригадується Всеч. Отцям Душпастирям, що видавнича секція „Епархіяльної Помочі“ посідає на складі ось такі незвичайно корисні а попри те дешеві (в ціні власного накладу по 20. сот.) видавництва для дітвори:

1) **Коротка Історія Божого Обявлення** з численними ілюстраціями. Книжечка ця може віддати священикови велику услугу при катихизації в церкві як неменше при науці релігії в школах, де є надто мале число годин або де дітвора бідних родичів не є в силі набути дорозшого підручника.

2) **Короткий Катихизм** христ.-католицької релігії стор. 64 з ілюстраціями і з додатком: Приготовання до св. Сповіди і св. Причастя. Ціна 20 сот.

3) **Більший Молитовник для всіх** сторінок 192. Ціна 20. сотиків.

Почту оплачує „Видавництво“.

Вид. Секція „Еп. Помочі“ в Перемишлі пл. Чацького 3.